

Dàn ý phân tích truyện ngắn Bến quê của Nguyễn Minh Châu

[Văn mẫu 9] - Hướng dẫn lập dàn ý chi tiết đề văn phân tích tác phẩm truyện ngắn Bến Quê của nhà văn Nguyễn Minh Châu.

Dàn ý phân tích tác phẩm Bến Quê của Nguyễn Minh Châu

I. Mở bài

- Giới thiệu khái quát tác giả: Nguyễn Minh Châu là cây bút xuất sắc nhất của văn học Việt Nam hiện đại. Hàng loạt những truyện ngắn trần trụi, day dứt đã ra đời và một thời gây xôn xao dư luận như: *Bức tranh*, *Phiên chợ Giát*, ...

- Giới thiệu tác phẩm: **Bến quê** là một truyện ngắn xuất sắc trong tập truyện ngắn cùng tên được xuất bản năm 1985, bốn năm trước khi nhà văn từ giã cõi đời.

II. Thân bài

1. Những cảm xúc và suy nghĩ của nhân vật Nhĩ trên giường bệnh

* *Cảm nhận của nhân vật Nhĩ về vẻ đẹp thiên nhiên*

- Buổi sáng đầu thu được nhìn từ khung cửa sổ căn phòng mình

- Cảnh vật được miêu tả theo tầm nhìn của Nhĩ, từ gần đến xa, tạo thành một không gian có chiều sâu, rộng: Từ những bông hoa bằng lăng ngay phía ngoài cửa sổ đến con sông Hồng với màu đỏ nhạt lúc đã vào thu, đến vòm trời và sau cùng là bãi bồi bên kia sông.

- Tất cả đều được cảm nhận bằng những cảm xúc tinh tế. Không gian và những cảm xúc ấy vốn quen thuộc, gần gũi nhưng lại rất mới mẻ với Nhĩ, tưởng như lần đầu tiên anh cảm nhận được tất cả vẻ đẹp và sự giàu có của nó.

* *Cảm nhận về Liên*

- Lần đầu tiên Nhĩ "để ý thấy Liên đang mặc tấm áo vá", cảm nhận "những ngón tay gầy guộc âu yếm vuốt ve bên vai" và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu thương, sự tận tảo và đức hy sinh thâm lặng của vợ.

- Chính trong những ngày cuối đời, Nhĩ mới thực sự thấu hiểu với lòng biết ơn sâu sắc người vợ của mình: "Cũng như cánh bãi bồi đang nằm phơi mình bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tận tảo và chịu đựng hy sinh từ bao đời xưa, và cũng chính nhờ có điều đó mà sau những ngày tháng bôn tẩu tìm kiếm...Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình trong những ngày này".

* *Cảm nhận về bản thân*

Dàn ý phân tích truyện ngắn Bến quê của Nguyễn Minh Châu

- Khao khát được đặt chân lên bãi bồi bên kia sông

+ Buổi sáng hôm ấy, lần đầu tiên Nhĩ nhận ra vẻ đẹp của cảnh vật bình dị và gần gũi xung quanh mình. Và trở trêu thay, với con người "đã từng đi tới không sót một xó xỉnh nào trên trái đất như Nhĩ, cái bờ bên kia sông Hồng ngay trước cửa nhà mình" lại là "một chân trời gần gũi mà lại xa lắc vì chưa hề bao giờ đi đến". Nhĩ khao khát được đặt chân lên bãi bồi bên kia sông. Điều khao khát ấy chính là sự thức tỉnh về những giá trị bền vững, bình thường mà sâu xa của đời sống - những giá trị thường bị người ta lãng quên, vô tình, nhất là lúc còn trẻ, khi con người còn lao theo những ham muốn xa vời. Sự thức nhận này chỉ đến được với người ta ở cái độ đã từng trải, đã thấm thía những sướng vui và cay đắng; và cùng với sự thức tỉnh ấy thường là những ân hận xót xa ...

+ Lại càng trở trêu hơn nữa khi anh nhờ thằng con trai thực hiện ước muốn của mình, thằng con trai anh cũng không hiểu được niềm khao khát của cha nó, nên làm một cách miễn cưỡng và rồi bị cuốn hút vào trò chơi hấp dẫn nó gặp trên đường đi, để rồi có thể lỡ chuyến đò ngang duy nhất trong ngày. Từ hoàn cảnh của mình, từ đứa con trai, Nhĩ đã chiêm nghiệm được cái quy luật phổ biến của đời người: "Con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái vòng vèo hoặc chùng chình". Anh không trách đứa con trai bởi giống như anh ngày trước, "nó đã thấy có gì hấp dẫn ở bên kia sông đâu".

- Hành động kỳ quặc của Nhĩ cuối truyện khi thấy con đò ngang vừa chạm mũi vào bờ đất bên này sông, Nhĩ đã thu hết tàn lực dồn vào một cử chỉ có vẻ kỳ quặc: "Anh đang cố thu nhặt hết mọi chút sức lực cuối cùng còn sót lại để đu mình nhô người ra ngoài, giơ một cánh tay gầy guộc ra phía ngoài cửa sổ khoát khoát - y như đang khấn thiết ra hiệu cho một người nào đó". Anh đang nôn nóng thúc giục cậu con trai hãy mau kéo lỡ chuyến đò duy nhất trong ngày. Không nên sa vào những cái vòng vèo, chùng chình trên đường đời dứt ra khỏi, hướng tới những giá trị đích thực giản dị, gần gũi, bền vững. Biểu hiện sự nôn nóng thúc giục cậu con trai hãy mau lên kéo lỡ chuyến đò càng tô đậm niềm khao khát của anh.

2. Nghệ thuật truyện

- Xây dựng nhân vật tư tưởng:

+ Nhân vật Nhĩ là nhân vật tư tưởng, một loại nhân vật nổi lên trong sáng tác của Nguyễn Minh Châu giai đoạn sau 1975. Nhà văn đã gửi gắm qua nhân vật nhiều điều quan sát, suy ngẫm, triết lý về cuộc đời và con người. Nhân vật không bị biến thành cái loa phát ngôn cho tác giả. Những chiêm nghiệm, triết lý đã được chuyển hoá vào trong đời sống nội tâm của nhân vật, với diễn biến tâm trạng.

- Hình ảnh giàu ý nghĩa biểu tượng

Dàn ý phân tích truyện ngắn **Bến quê** của Nguyễn Minh Châu

Một đặc điểm nổi bật trong nghệ thuật truyện: Sáng tạo hình ảnh giàu ý nghĩa biểu tượng. Trong “**Bến quê**”, hầu như mọi hình ảnh đều mang hai lớp nghĩa: nghĩa thực và ý nghĩa biểu tượng.

+ Bãi bồi, bên sông, khung cảnh thiên nhiên: là vẻ đẹp của đời sống trong những cái gần gũi, bình dị, thân thuộc.

+ Bông hoa bằng lăng cuối mùa; tiếng những tảng đất lở ở bờ sông bên này, khi cơn lũ đầu nguồn dồn về, đổ ụp vào trong giấc ngủ của Nhĩ lúc gần sáng: Sự sống của nhân vật Nhĩ đã ở vào những ngày cuối cùng.

+ Đứa con trai của Nhĩ đã sa vào một đám chơi phá cờ thế trên lề đường: Sự chùng chình, vòng vèo mà trên đường đời người ta khó tránh khỏi.

+ Hành động và cử chỉ của Nhĩ: Thức tỉnh con người.

- Miêu tả tâm lý tinh tế

- Cách xây dựng tình huống nghịch lý. Đi hầu hết khắp nơi trên thế giới, bị liệt toàn thân, không thể đi đâu được.

- Trần thuật theo dòng tâm trạng của nhân vật.

III. Kết bài

- Nguyễn Minh Châu là nhà văn đi được xa nhất trên con đường đổi mới văn học.

- Tác phẩm mang tính hiện đại, tính nhân văn sâu sắc.

Bài văn mẫu tham khảo

Nguyễn Minh Châu là cây bút xuất sắc nhất của văn học Việt Nam trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ. Ông đã để lại cho văn học nước nhà một sự nghiệp thơ văn khá đồ sộ như: *Bức tranh*, *Dấu chân người lính*, *Mảnh trăng cuối rừng*... Đây là thời kỳ nhà văn đang “đi tìm những hạt ngọc ẩn dấu trong bề sâu tâm hồn của con người” thời kỳ mà con người Việt Nam dường như chỉ sống trong lý tưởng và sống bằng lý tưởng. Nhưng khi đất nước hòa bình, anh đã rất nhạy cảm và nhìn ra được những thay đổi của con người, những cuộc đời trĩu nặng đau thương nhưng nồng nàn khắc khoải với cuộc sống. “**Bến quê**” của Nguyễn Minh Châu đã để lại cho người đọc những ấn tượng sâu đậm.

Tác phẩm được tạo nên bởi cốt truyện thật đơn giản nhưng cũng rất đặc biệt. Tác giả đặt nhân vật của mình vào một căn bệnh hiểm nghèo – đó là bị liệt toàn thân, không thể

Dàn ý phân tích truyện ngắn Bến quê của Nguyễn Minh Châu

di chuyển được dù chỉ là nhích người trên giường bệnh. Và anh làm một công việc để có điều kiện đi khắp nơi trên trái đất không sót một xó xỉnh nào. Một cách xây dựng rất tinh tế, ngay mở đầu câu chuyện đã thu hút bạn đọc phải tò mò đọc tiếp những tình huống, chi tiết của truyện.

Nhưng đâu chỉ dừng lại là tình huống trở trêu ấy mà nhà văn xây dựng lên tình huống khác cũng đầy nghịch lý. Khi Nhĩ phát hiện thấy vẻ đẹp lạ lùng của bãi bồi bên kia sông, ngay phía trước cửa sổ nhà anh, nhưng anh biết rằng mình sẽ không bao giờ được đặt chân lên mảnh đất ấy cho dù nó ở rất gần anh, Nhĩ đã nhờ cậu con trai thực hiện giúp mình cái điều khao khát ấy, nhưng rồi cậu ta lại sa vào một đám chơi cờ trên hè phố và làm lỡ chuyến đò sang sông duy nhất trong ngày. Tạo ra một chuỗi những nghịch lý như trên, tác giả muốn lưu ý người đọc đi đến nhận thức về cuộc đời: đời người chứa nhiều những bất thường, những nghịch lý rất ngẫu nhiên, không ai nói trước và khó tránh được sự vòng vèo đó.

Truyện mở đầu với hình ảnh, Nhĩ từ khung cửa sổ của căn phòng đã nhìn thấy những cảnh vật vô cùng tươi đẹp và tràn trề sức sống. Từ gần tới xa Nhĩ nhận thấy: bông hoa bằng lăng tím, con sông Hồng như rộng ra, vòm trời như cao hơn, bãi bồi bên kia sông sao mà gần gũi thế... Một sự cảm nhận bình dị nhưng qua con mắt của một người đã từng đi khắp nơi nay bị bệnh thì lại khác. Phải chăng, có như vậy tác phẩm mới diễn tả hết được những triết lý của cuộc đời và làm hiện lên một không gian có chiều sâu và chiều rộng. Không gian vẫn như xưa mà Nhĩ cảm thấy mới mẻ và giàu đẹp vô cùng. Qua đó tác phẩm muốn rút ra một triết lý cho cuộc đời: quê hương là máu thịt, là tâm hồn của chúng ta, hãy đừng vô tình mà phải biết gắn bó và trân trọng.

Trong mỗi chúng ta ai cũng biết rằng: gia đình, người thân là chỗ dựa tinh thần quan trọng nhất của cuộc đời ta. Đặc biệt đối với nhân vật Nhĩ thì Liên vợ anh là người chăm sóc, quan tâm đến anh nhiều nhất. Nhìn vợ bước xuống cầu thang anh đã xót xa “suốt cả một đời người đàn bà trên những bậc gỗ mòn lõm”, nhớ đến vợ anh thời con gái còn mặc áo nâu chít khắn mở quạ nay đã là một phụ nữ thị thành mà cuộc đời nào có khâm khá gì. Cái nghèo đã không che giấu được của cả gia đình, khi Nhĩ nhìn thấy “Liên đang mặc áo vá”, cảm nhận “những ngón tay gầy guộc âu yếm vuốt ve bên vai”. Và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu, sự tận tảo, đức hy sinh thầm lặng của người vợ. Chính trong những ngày cuối đời, nhân vật mới thực sự thấu hiểu lòng biết ơn sâu sắc người vợ của mình “cũng như cánh bãi bồi đang nằm phơi phơi bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tận tảo và chịu đựng hy sinh từ bao đời nay và cũng chính nhờ có điều đó mà sau nhiều ngày tháng bôn tẩu, tìm kiếm...Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình trong những ngày này.

Sang được bờ bên kia sông với Nhĩ vừa là ước mơ vừa là suy ngẫm về cuộc đời. Hình ảnh con sông Hồng phải chăng là ranh giới giữa cái thực và cái mộng mà chiếc cầu nổi là con đò qua lại mỗi ngày chỉ có một chuyến. Nhĩ đã nhờ đứa con trai – niềm hy vọng của vợ chồng anh thực hiện ước mơ ấy. Nhưng đứa con trai đã không hiểu được khát khao

Dàn ý phân tích truyện ngắn Bến quê của Nguyễn Minh Châu

của người cha, nên làm một cách miễn cưỡng và rồi lại bị thu hút vào trò chơi hấp dẫn ngay bên hè đường “sà vào đám người chơi phá cờ thế bên hè”, để rồi làm lỡ chuyến đò duy nhất trong ngày. Hình ảnh đứa con, hình ảnh của ước vọng từ “cái mũ cói rộng vành và chiếc sơ mi màu trứng sáo” cứ chập chờn, khi là đứa con, khi là chính nhân vật. Từ hoàn cảnh của mình, từ đứa con trai Nhĩ đã chiêm nghiệm được cái quy luật phổ biến của đời người “con người ta trên con đường đời thật khó tránh được những cái vòng vèo hoặc chùng chình”. Nên anh cũng không trách đứa con trai của mình. Còn với đám trẻ con và ông giáo Khuyến, Nhĩ cũng đã nhận ra tình làng nghĩa xóm vô cùng ấm áp và cần thiết cho con người.

Miền đất bãi bồi bên kia sông cũng gọi trong Nhĩ bao suy ngẫm về cuộc đời thực. Cuộc đời thực ấy đối lập với sự cầu kỳ mà cần đến sự giản dị. Nhưng để hiểu được ý nghĩa của cuộc đời, người ta phải có “con mắt xanh”, phải “in gót chân khắp mọi chân trời xa lạ mới nhìn thấy hết sự giàu có lẫn mọi vẻ đẹp của một cái bãi bồi sông Hồng ngay bờ bên kia”. Cái nghịch lý ấy không triết luận dài dòng mà nằm ngay trong tâm trạng giầy vò “mà lời lẽ không bao giờ giải thích hết giữa say mê và ân hận đau đớn”. Nhưng chặng đường đến với cuộc đời mỗi người lại chọn cho mình một cách riêng, và chặng đường ấy như cuộc chạy tiếp sức từ thế hệ này sang thế hệ khác.

Có thể nói truyện ngắn “**Bến quê**” của Nguyễn Minh Châu chứa đựng những suy ngẫm, những trải nghiệm sâu sắc của tác giả về con người và cuộc đời. Con người cần phải tự ý thức để nhận ra và trân trọng những vẻ đẹp bình dị nhưng thiêng liêng bền vững của cuộc sống, của quê hương gia đình. Bên cạnh đó tác giả rất thành công ở cách xây dựng tình huống, nhân vật đặc sắc hấp dẫn. Ông như một ngôi sao vút qua bầu trời sáng lòa rồi tan biến vào cõi vĩnh hằng. Nhưng với di sản văn học của ông để lại cho đời, đặc biệt là truyện ngắn trên cũng đáng cho chúng ta tự hào.

» Tham khảo thêm: [Văn mẫu phân tích tác phẩm Bến Quê](#) (Nguyễn Minh Châu)

Truy cập kho tài liệu [Văn mẫu lớp 9](#) để cập nhật thêm nhiều bài văn hay khác giúp bạn rèn luyện kỹ năng làm văn, chuẩn bị tốt cho các bài thi và kiểm tra môn Văn. Chúc các bạn học tốt !